

Józef Krukowski

"Cel, przedmiot i przebieg prac
Synodu Archidiecezji
Mińsko-Mohylewskiej, Diecezji
Pińskiej i Witebskiej", Stanisław
Pawlina, Mińsk 2000 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 46/1-2, 243-246

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Stanisław Pawlina FDP, *Cel, przedmiot i przebieg prac Synodu Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej, Diecezji Pińskiej i Witebskiej, Mińsk 2000*, ss. 83.

Położenie Kościoła na Białorusi – po rozpadzie Związku Radzieckiego – uległo znacznej poprawie. Ojciec Święty Jan Paweł II ustanowił na tym terytorium nowe diecezje, które – mimo trudnych warunków – dynamicznie rozwijają swoją działalność. Świadczy o tym fakt odbycia synodu, wspólnego dla trzech diecezji: Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej, Diecezji Pińskiej oraz najmłodszej Diecezji Witebskiej. Prace Synodu trwały w latach 1996-2000. Synod został zwołany w 1996 r. przez abpa Kazimierza kard. Świątkę dla pozostających pod jego władzą dwóch diecezji: Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej i Diecezji Pińskiej. Następnie po utworzeniu Diecezji Witebskiej, wydzielonej z części Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej, jej nowy biskup Władysław Blin postanowił, iżby trwający już synod objął swym zasięgiem także jego Diecezję. Obrady synodu zostały zakończone w sierpniu 2000 r. Uchwały synodu zostały promulgowane.

Publikacja ks. Stanisława Pawliny – zredagowana w dwóch językach – polskim i białoruskim – zasługuje na szczególną uwagę. Autor jej jest ze wszelkich miar osobą kompetentną, gdyż pełnił urząd wiceprzewodniczącego komisji koordynacyjnej omawianego synodu. Urząd przewodniczącego tej komisji sprawował kard. K. Świątek, metropolita Mińsko-Mohylewski. Treść publikacji zawiera szereg bardzo cennych i interesujących informacji dotyczących nie tylko elementów wymienionych w jej tytule, ale również – struktury organizacyjnej synodu i trybu prac nad przygotowaniem dokumentów synodalnych.

Najpierw Autor podaje informacje dotyczące celu i struktury synodu.

1. Cele synodu Synodu zostały wytyczone przez kard. K. Świątkę w piśmie zwołującym synod. Kardynał pisał m.in.: „Synod /.../ pomoże nam: poznać faktyczny stan bogactwa wiary, jej zagrożenia i wynikające stąd wyzwania, wyznaczyć działania służące pełniejszemu ukształtowaniu postaw chrześcijańskich Ludu Bożego po tylu latach zniewolenia ateistycznego; planować działalność pastoralną; szukać form nowej ewangelizacji; określić praktyki kontaktów między diecezjami naszego państwa i całego Kościoła katolickiego; wypracować praktyki kontaktów z innymi wyznaniami chrześcijańskimi, wspólnotami religijnymi oraz społecznością świecką”. Takie określenie wskazuje na wybitnie pastoralny charakter synodu, czyli służący celom, jakie przed synodami postawił So-

bór Watykański II, odnowy społeczeństwa białoruskiego w dziedzinie wiary i obyczajów.

2. Przedmiotem prac synodalnych było 21 wątków tematycznych, rozpatrywanych na siedmiu sesjach.

3. Język synodu był białoruski i polski, pomocniczo także język rosyjski. Świadczy to o wielonarodowościowym i wielokulturowym składzie zarówno wiernych tych diecezji jak i uczestników synodu.

4. Prace synodu przebiegały **cyklicznie**. Obejmowały one: przygotowanie, list pasterski, imienne wezwanie członków do udziału w sesji plenarnej synodu, uchwalenie statutów i ich promulgacja. Każdy cykl stanowił w pewnym stopniu samodzielną całość. Zdaniem ks. Pawliny „po każdym cyklu można było synod zakończyć bez straty dorobku jego członków”.

Przed inauguracją Synodu kard. Świątek skierował list pasterski do kapłanów i wiernych świeckich, odczytany we wszystkich parafiach z wezwaniem do modlitw. W uroczystości inauguracyjnej wzięli udział delegaci wiernych diecezji oraz zaproszeni goście, a mianowicie: Nuncjusz apostolski w Białorusi, abp. D. Hruszowski; Biskup Grodzieński Aleksander Kaszkiewicz; Metropolita Kościoła prawosławnego Filaret; wizytator apostolski Kościoła grekokatolickiego ks. Sergiej Gajek. Obecność hierarchy Kościoła prawosławnego dobrze świadczy o dialogu ekumenicznym na Białorusi.

5. Struktura synodu

Struktura synodu obejmowała następujące jednostki organizacyjne:

1) **Komisja Koordynacyjna Synodu**, w skład której obok arcybiskupa weszło pięciu kapłanów, kierowała przebiegiem spraw związanych z pracami synodu;

2) **Sekretariat**, w skład którego wchodził wiceprzewodniczący komisji koordynacyjnej synodu i sekretarz, prowadził korespondencję związaną z przebiegiem synodu;

3) **Podkomisje redakcyjne projektów** statutów na sesje plenarne synodu;

4) **Grupa liturgiczna synodu**, organizowała nurt modlitewny sesji synodalnych;

5) **Członkowie synodu** z głosem czynnym i biernym zostali powołani spośród kapłanów i wiernych świeckich każdej z trzech diecezji. Było wśród nich: 40 kapłanów, 6 sióstr zakonnych, 3 braci zakonnych, 16 wiernych świeckich po jednej osobie z każdego dekanatu;

6) **Zespoły dekanalne**. Praca synodu opierała się na zespołach dekanalnych i parafialnych. Skład zespołów dekanalnych określał dziekan, a parafialnych miejscowy duszpasterz. Liczba członków tych zespołów wahała się od 569-600;

7) **Prezdia posiedzeń plenarnych synodu** składały się z przedstawicieli każdej z trzech diecezji: kapłanów, zakonników i wiernych świeckich. Skład prezydium każdorazowo był ustalany w porozumieniu z przewodniczącym komisji koordynacyjnej; wiceprzewodniczący komisji był stałym członkiem tych prezydiów;

8) **Komisja głosowań**, którą tworzyli wiceprzewodniczący komisji koordynacyjnej, przewodniczący prezydium, sekretarz i skrutatorzy;

9) **Sekcje tematyczne** podczas sesji plenarnej synodu, składały się z moderatora, relatora i dalszych członków. W posiedzeniach sekcji mogli uczestniczyć goście, lecz bez prawa głosowania;

10) **Kustosz wystawy** przewożonej do każdej miejscowości, w której odbywała się sesja plenarna synodu.

6. Następnie Autor charakteryzuje „**struktury synodu w akcji**”, czyli działalność wymienionych wyżej jednostek organizacyjnych. Należą do nich:

1) **Komisja Koordynacyjna Synodu** odbyła 44 posiedzeń. Do jej zadań należało najpierw **zadanie formacyjne**, mające na celu przygotowanie członków synodu do udziału w synodzie (nawiązanie kontaktu z zespołami dekanalnymi, organizowanie pomocy duszpasterskich itp.

Do istotnych zadań tej komisji w okresie trwania synodu należało:

a) ustosunkowanie się do przedłożeń komitetu organizacyjnego, uchwalenie statutu Synodu i organizowanie pracy zgodnie z jego wskazaniami;

b) ustalanie zagadnień, którymi zajmie się synod i wyznaczanie autorów,

c) ustalenie regulaminu i metody działań;

d) ustosunkowanie się do wyników pracy podkomisji;

e) wydawanie pomocy synodalnych, „Materiałów synodalnych” i innych;

f) organizowanie sesji plenarnych, których odbyło się osiem, i uroczystych;

e) nadawanie rytmu zespołom synodalnym.

2) Podkomisje Redakcyjne przygotowywały **propozycje Statutów** w oparciu o Materiały Synodalne, Arkusze Synodalne i Protokoły Zespołów Synodalnych.

Zarządzenia w sprawie odbycia spotkań Zespołów synodalnych wydawał Kardynał Świątek, jako przewodniczący Komisji Koordynacyjnej.

W przerwach między sesjami **Podkomisja Redakcyjna opracowywała Projekt statutów**. Następnie Wiceprzewodniczący przygotowywał ich ostateczną wersję i przedkładał go Przewodniczącemu z prośbą o decyzje dotyczące wydania projektu i rozesłania go członkom i Gościom Synodu oraz o zwołanie sesji plenarnej.

3) Projekty synodalne były rozpatrywane przez Komisję Koordynacyjną Synodu i kierowane do sekcji tematycznych.

4) Sesje plenarne obejmowały dwa nurty: modlitewny i roboczy.

Autor omawia przebieg sesji plenarnych i metodę ich pracy. Teksty projektów po przegłosowaniu wiceprzewodniczący przedstawiał biskupom kościołów partykularnych do ewentualnej promulgacji.

Kardynał wydawał dekrety promulgacyjne i uchwalone statuty były drukowane na łamach czasopism urzędowych Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej, Pińskiej i Witebskiej.

W zakończeniu Autor informuje, iż w przygotowaniu jest zbiorowe wydanie uchwał synodalnych pod nazwą „**Statuty Synodu Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej, Diecezji Pińskiej i Witebskiej**”. Autor omawianej publikacji wyraża przekonanie, iż „Dokumenty Synodu wyznaczają główne kierunki w marszu Kościoła na Białorusi ku nowemu światu rodzącemu się po kulturowych i politycznych wstrząsach XX w.”.

Na podstawie lektury tej publikacji należy stwierdzić, iż synod ten został znakomicie zorganizowany i pomyślnie zakończony.

Należy przy tym zauważyć, iż jest to synod zorganizowany jednocześnie dla trzech sąsiednich diecezji, które istnieją i rozwijają swą misję w takich samych warunkach politycznych i kulturowych. Należy również sądzić, iż nie mniej interesujące są statuty tegoż synodu, które stanowią zawartość oddzielnej publikacji.

Ks. Józef Krukowski

Ewa Gajda, *Problem dopuszczalności małżeństwa katolika z prawosławnym w prawie kanonicznym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2001, 251 s.

Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wydało ostatnio ciekawą rozprawę doktorską napisaną na Wydziale Prawa i Administracji tegoż Uniwersytetu przez p. Ewę Gajda, a zatytułowaną *Problem dopuszczalności małżeństwa katolika z prawosławnym w prawie kanonicznym*. Praca – pięknie wydana – podejmuje trudny i aktualny temat małżeństw mieszanych, czyli kwestię ograniczenia prawa do zawarcia małżeństwa osobom, które podlegają przeszkodzie różności religii (kan. 1086 KPK), w prezentowanej publikacji – małżeństwa katolika z prawosławnym. Jak podaje Autorka, praca jest zmienioną i skróconą wersją rozprawy doktorskiej, gdzie z przyczyn edytorskich zmuszona była wyłączyć z tekstu publikacji znaczne fragmenty ukazujące rys historyczny zagadnienia małżeństw mieszanych i podejmuje tylko problem dopuszczalności małżeństwa katolika z prawosławnym według obecnego stanu prawa łacińskiego i katolickiego prawa wschodniego. Pomija natomiast, ze względu na stan literatury przedmiotu, problematykę formy prawnej czy formy liturgicznej zawarcia takiego małżeństwa.

W całości kanonicznego prawa małżeńskiego przeszkody małżeńskie spełniają funkcję ochrony dobra całej wspólnoty kościelnej oraz zapobiegają powstaniu osobistych i bezpośrednich szkód współmałżonka. Przeszkoda różnej religii, w skład której wchodzi kwestia omawianej przez Autorkę problematyki dopuszczalności małżeństwa katolika z prawosławnym jest przedmiotem zainteresowania prawo-